

Møllebyggerens hjørne:

Noget om møller og tørke

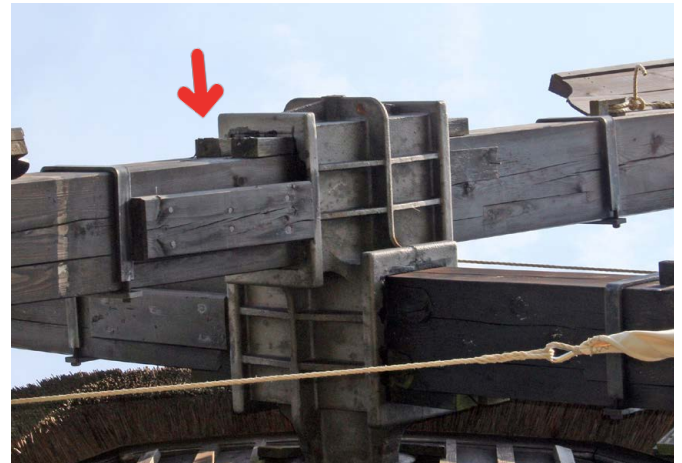
Visse egne af landet havde ikke fået en dråbe regn i 42 dage, da der endelig kom lidt vand den 10. juni. I sådanne perioder er det vigtigt, at man som mølleeejer er meget agtpågivende. Træet i møllen svinder, og sørger man ikke for at alle kiler og bolte strammes, risikerer man meget nemt skader på sin mølle. En vingekile, der falder ned, resulterer i en vinge, der kan sidde og vrikke frem og tilbage, og har vingen det i forvejen ikke for godt, får den i bedste fald yderligere skader – i værste fald knækker den.

Vindmøller

Det, man skal tjekke som ansvarlig for en vindmølle, er følgende:

Kiler:

- 1. Vingekilerne.** Start med at banke vingekilerne godt fast. Brug en klaphammer. Selvom forbudene forhindrer, at vingerne glider ned, vil løse kiler med deraf følgende vrikkende vinger skade vingerne.
- 2. Tjek kilerne i hathjulet.** Det er MEGET vigtigt at hathjulet sidder korrekt – husk, at det er her perser sidder! Endvidere vil et hathjul, der ikke er godt kilet fast på akslen, kunne skubbes bagud af krondrevet med det resultat, at man får ryddet kamene i hathjulet og/ eller stokkene i drevet. Det er en god idé at kilerne sikres med et stiksøm (søm er absolut at foretrække for skruer!). Selv om der sidder knage på akslen, der forhindrer hjulet i at bevæge sig alt for langt, så skal kilerne altid være banket godt i, idet det ellers vil kunne bevæge sig sideværts, hvilket giver ujævn gang og fare for at knække kamme og/ eller stokke.
- 3. Tjek kilerne i krondrevet.** Også her er det en god idé enten at give kilerne et stiksøm eller at sømme en lille træklods fast, så kilen ikke kan bevæge sig ud.
- 4. Tjek kilerne i stjernehjul og medløbere.** Husk også dem, der sidder under hjulene!
- 5. Tjek på samme måde kiler i kværndrev og alle andre drev.** Hvis kværndrevene er af den type, der sættes i indgreb vha. kiler, skal man sikre sig at disse sidder, så indgrebet er korrekt. Både et for lille og et for stort indgreb kan skade både kamme og stokke.
- 6. Tjek kilerne i batapbjælken.** Hvis kilerne er løse, risikerer man, at aksel og hathjul glider bagud, med et ødelagt hathjul og krondev som følge.
- 7. Når I er ved bagtappen, så tjek at de jernringe, der er lagt om akselens nederste del, sidder fast.** Måske skal I hamre dem højere op på akslen.

Sørg for at vingekilerne altid sidder godt fast.

Kilerne kan sikres med stiksøm.

Kilerne kan også sikres med små klodser, der er sømmed under kilen. Husk at tjekke, at knagene også sidder godt fast.

Bolte:

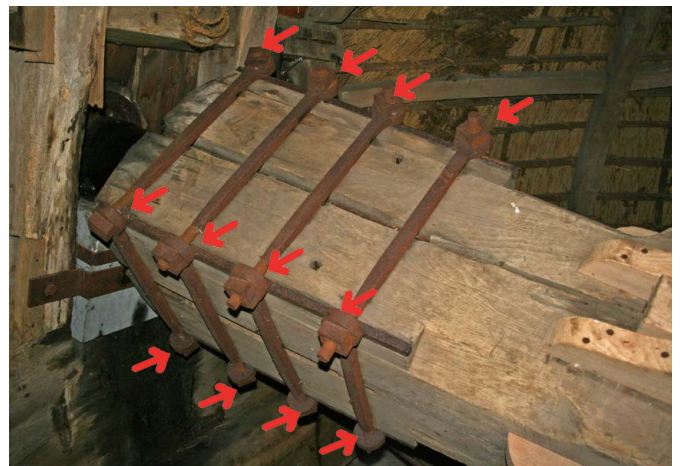
1. **Har I laskede vinger**, skal I stramme boltene på de jernbånd, der sidder ned ad vingearmen. Er boltene "groet sammen", så sprøjt dem først med lidt rustløsner.
2. **Vriderne til vindbrædderne** kontrolleres. Vindbrædder, der tabes i farten, er livsfarlige!
3. **På vingeakselen sidder en række jernbånd**, der sikrer vingehovedet – vel at mærke, hvis boltene er ordentlig spændt! Igen – brug rustløsner, hvis I ikke kan rokke møtrikkerne. På aksler med træhoved skal man også huske de udvendige jernbånd!
4. **Kan I pludselig ikke krøje hatten?** Så er det måske fordi krøjekransen i tørken svinder, og dermed skubber boltene i jernkransen op. Bare en brøkdæl af en millimeter er nok til at skøjterne ikke kan passere. Find bolthovederne under kransen og stram møtrikken (tjek samtidig at kransen er smurt ordentlig).
5. **Selvkrøjere/vindroser** er forsynet med flere bolte – gå dem alle sammen efter. Og husk stadig, at det, at I ikke kan vride møtrikken rundt, ikke nødvendigvis er ensbetydende med at boltene er koreekt strammet. Giv dem lidt rustløsner et par dage før I strammer bolte.
6. **Selvsvikkere/jalousier**. Når I er oppe at kravle (husk selen!) så tjek, at der ikke mangler bolte eller møtrikker i vippetøj og edderkop og smør edderkoppen, når I nu er deroppe.
7. **Kontroller også trækboltene** på tværs fra saxskæfte til saxskæfte og fra vindbjørn til forreste tabbjælke, hvis I har sådanne.

Vandmøller

1. **Kør med vandhjulet**, hvis du har mulighed for det. Et hjul der står en måned med toppen i bagende sol og tørke og bunden i vand, har alle muligheder for at blive ødelagt.
2. **Tjek alle kiler og bolte** efter samme system som for vindmøllernes vedkommende.

Husk kilerne både over og under stjernehjul og drev!

Med venlig hilsen

	<p><i>Møllebygger Michael Jensen</i></p> <p>Møllebygger John Jensen Aps Sneglerup Møllevej 6 - 10 B 4571 Grevinge Tlf. 5931 5581; Fax 5931 5481 www.moellebygger.dk</p>
---	--

<p>Museumsinspektør Lise Andersen</p> <p>Dansk Mølle Forum</p> <p>www.moelleforum.dk E-mail: lise@moelle-forum.dk</p>
